

→ kesin hükme karşı
kimse dinlenemez.

ROMA BORÇLAR HUKUKU

①

↳ Sigere (zincir)

■ Solutio = Borcun ifası

■ Edim → Ya bir şey verilecek
" " " yapacak
" " " yapmaktan kaçınılacak.
" " " den sorumlu olunacak } Borcun konuları

● Borç ilişkisinin temel unsurları :

- Alacaklı
- Borçlu
- Edim

■ Alacaklı = Kreditor (güvenen, inanan), edimi istemeye hakkı olan taraf.

■ Borçlu = Deftor, edimi yerine getirmekle sorumlu olan taraf.

★ Rekabet yasağı sözleşmesi de bir borçtur.

■ Edim = Alacaklının talebe hakkının olduğu ve borçlunun da ifaya mecbur olduğu durum.

②

- Dare = Bir şeyi vermekle yükümlü olmak
- Fakere = " " yapmakla " "
- Nonfakere = " " yapmamakla " "
- ↳ Örneğin = Rekabet yasası (işçi işverenle rekabete giremez.)

Fedimin Şartları :

- Fedimin kontra leges olmaması. (kanuna aykırı olmaması.)
- Kontra bonus mares olmamalı. (iyi ahlak kurallarına aykırı olmama.)
- Borcun ifası mümkün olmak

Bir borç nelerden doğar ?

- Sözleşmelerden
- Haksız fiillerden
- Haksız fiil benzerlerinden
- Sözleşme benzerlerinden

- Sözleşmeler = m. 1-48
 - Haksız fiiller = m. 49-76
 - Sebepsiz Zenginleşme = m. 77-82
 - Vekaletsiz iş görme = m. 526
- } Türk Borçlar Kanunu

★ Sözleşmeler

Örneğin = Tüketim ödencü (kara akdi) sözleşmesi,
Bağışlama vadi sözleşmesi, Hizmet sözleşmesi,
İşer sözleşmesi, Vekalet sözleşmesi
↳ (vekil - müvekkil)
↳ Yüklenici vadiyi yerine getirir.

- Sözlü sözleşme = kanunun sözleşmenin kurulması için
söz yeterli gördüğü sözleşme Birde sadece evlenmede
vader Bizim hukukumuzda sözleşmeler nazidir

- Gecerlilik şartına tabi olan sözleşmeler
- İspat " " " "

★ **Haksız Fiil** = Bir kişinin hukuka aykırı bir eylemle bir kişiye zarar vermesi, zarar verirken kusurlu olması ve zarar ile eylem arasında neden - sonuç ilişkisinin olması (illiyet bağı) durumu.

★ **Sebepsiz Zenginleşme** = Bir kişi haksız fiil olmaksızın bir başkasının mal varlığından haklı bir sebep olmaksızın zenginleşirse onu iade etmek zorundadır.
(Yargıtay → nişan yüzüğünü geri istemesi.)

● Bazı Borç Ayrımları

1- **Parça borcu** = Borcun bireyselleştirildiği durumlar.
Yok olabilir, imkansızlaşabilir.

2- **Nevi (cins) borcu** = Edimin alternatifinin olduğu durumlar.
Yok olamaz, imkansızlaşamaz.

• **Misli Eşya** = Yeryüzünde sayıca çok olan, birbirlerinin yerine ikame edilebilen eşyalar.

• **Gayri misli eşya** = Yeryüzünde tek olan, ikamesi mümkün olmayan eşyalar.

Nevi borcu = Misli eşya (Tamamen doğru bir eşleştirme değil)

→ Parça borcu da nevi(cins) borcu da oluşturulabilir.

3- **Seçimlik Borç** = Borç ilişkisi kurulurken edimin konusu birden fazla olur. Taraflar borcun konusunu kimin seçeceğini belirleyebilirler.

4- **Alternatif Borçlar** = Birinci edim belirlenir ve birinci edimi yerine getirmek imkansızlaşınca sıra ikinci edime gelir. Asıl olan, belirlenen birinci edimdir.

5- **Tam Borçlar / Eksik Borçlar**

↓
Hukuken talep edilebilen, dava ve icra takibine konu edilebilen borçlar.

↓
Yerine getirilirse geçeri olan, ve geri istenilemeyen; yerine getirilmediğinde alacaklının borçludan yerine getirilmesini talep edemediği borçlar.
Dava ve icra takibi yapılamaz.

6- **Ahlaki** borçların yerine getirilmemesinden doğan borçlar = Aynı zamanda eksik borçtur. Örneğin amcaya Ayni nafaka verilmesi (zorlanamaz ama yerine getirilirse yani ki verilirse geçerlidir, geri istemez.)

7- **Kumar ve Bahis** borcu = Hukukumuzda davalı ve takibi olmayan eksik borçlardır. Hukuki yollarla tahsil edilemez. Borçlu verdiği için dava geri alamaz ama karşı taraf da alınması için dava açamaz.

8- **İrilenme** **Simsarlığı** = Bir eksik borçtur. İrilenmeye aracılık edenler hukuken para tahsil edemez. Tahsil edilirse geri alınmaz.

★ Roma'da kölelerin borçları eksik borçtur. Köleye verilen sermaye → ekulum
↳ Sermayeyi geçmesse borç → Tam borç
↳ " geçerse " → Eksik borç

★ Roma'da aile evlatlarının birbiriyle borçları da eksik borçtur. Aile babası mülkiyetin sahibidir. İleride kendi malvarlığına kavuşan evlatların (peter familias'ın üyeleri) borcu yine de eksik borç kabul edilmiştir.

★ Ahlaki borçların yerine getirilmesi, zamanasımında varıma, kumar ve bahisten kaynaklanan borçlar da Roma'da eksik borç sayılmıştır.

Dar hukuk = Davaya ekleme - çıkarma yapılamaz.

Hüsnüniyet (iyiniyet) **Davalar** = Dürüstlük kuralı neyi gerektiriyorsa hakimin Onu uygulamasıdır.

Sözleşmeler = İki tarafın birbirine uygun olarak karşılıklı irade beyanıyla kurulur. Sözleşmelerde "konsensus" gereklidir.

Konsensus = Bir tarafın öneri getirmesi ve karşı tarafın da öneriyi kabul etmesi.

★ Bizim hukukumuzda susma, tek başına kabul anlamına gelmez.

[Kanun konuşma emri verdiğinde (bir süreye bağlı olarak) susulursa bu kabul anlamına gelebilir]

Borçlar Hukuku Alanında Hükümsüzlük

3

1 = Yokluk

2 = Kesin Geçersizlik (Botlan)

3 = iptal Edilebilir İşlemler (İptali kabül İşlemler)

1 = Yokluk = Hukuksal işlemde çok büyük bir sorun, bir sakatlık vardır ve işlem yok sayılır.

★ F'n ağır hükümsüzlük halidir.

★ Hakim tarafından re'sen dikkate alınır.

★ Hiçbir hukuksal sonuç doğurmaz.

Borçlar hukuku alanında hükümsüzlük: Kurucu unsur eksikse (irade beyanı) yok hükümdedir, yazılmamış sayılır.
↳ (TBK / m. 21)

2 = Kesin Geçersizlik = Sözleşme hüküm ifade etmez ve hakim re'sen dikkate alır.

kesin geçersizlik sebepleri:

1 = Ehliyetlilik = Tam ehliyetli bir kişinin yaptığı sözleşmeler kesin geçersizdir. Olmayan irade üzerine sözleşme bindirilemez.

2 = Şekle Aykırılık = Geçerlilik şartı olarak şekil.

↳ (TBK / m. 12)

Örneğin birde tapuya bağlı taşınmazların satışı resmi şekle bağlıdır (Taşınmazların satış vaadi de.)

3 = İmredici hukuk kurallarına aykırılık, hukuk kurallarına aykırılık, ahlâk kurallarına aykırılık vb.

Muvaza'a (Simulation)

irade ile beyan arasında kasten meydana getirilen farklı bir iradeyi yansıtmak.

★ Danışıklı işlem de denir.

★ Ceza hukukunda yaptırımı yok.

⑥

1= Mutlak Muvazaa = Sözleşenlerin her ikisi de aslında böyle sözleşme amaçları olmadan sözleşmeyi yaparlar.

2= Nisbi Muvazaa (Mutis Muvazaası) = İki işlem vardır: Görünürdeki işlem, gizlenen işlem.

* Çoğunlukla kız çocuğuna miras bırakmamak için minası erkek çocuğa geçirirler.

* Asıl niyet bağıştır, tapuda satış gibi gösterilir.

* Çocu zaman karinelerle yani hayat tecrübesiyle oynayarak sorular sorulabilir: Mirasbırakanın paraya ihtiyacı var mıydı? para terekeye neden geçmedi? Alıcı kaç yaşındaydı? vs...)

3= Bedelde Muvazaa = Taraflar sözleşme konusunda mutabıktır. Harç veya vergiyi düşürmek için yapılır.

1= Harç ve vergileri eksik ödemek amacıyla yapılan muvazaa.

2= Ödüm hakkını etkisiz kılmak amacıyla yapılan muvazaa (Burada değer yüksek gösterilir.)

4- Kanuna Karşı Hile (Fraus Legis)

(kanunu aldatmaya çalışma)

* Yasaklanan bir kanun hükmünü aşmak için yasağı getirmeyen bir başka kanun hükmünden yararlanılma durumu.

5- Latife Beyanı (Şaka) [Lacondi Causa]

Muhatabın objektif durumuna bakılır.

6- Zihni Kayıt [Reservatio Mentalis]

Bir taraf hiç sözleşme yapmak istemediği takdirde, istemeyerek de olsa sözleşme yapmak istediğini karşı tarafa bildirir.

7 - İmredici Hukuk Kurallarına Aykırılık (Contra Leges)

TBK / m.27

★ **Kasıt** = Bir kişinin hukuka aykırı bir durumu bile isteye yapması.

★ **Ağır İhmal** = Zarar verme amacı gütmeyen kişinin (kasıt olmadan) sorumsuzca davranması (Peter Familias)
- Romalılara göre aile babası bencilsiz, dikkatsiz olamazdı

★ **Hafif İhmal** = Normal insanların düşebileceği fakat çok bazenli kişilerin düşmeyeceği hatalar.

- Ağır ihmallerden sorumsuz tutulacağına belirtildiği sözleşmeler geçersizdir

↳ TBK m 115 - 116

- Aynı şekilde hafif kusurlardan da sorumlu oluncaya kadar ilişkin sözleşmeler de geçersizdir.

8 - Ahlâk Aykırılık

Ahlâk = Bir toplumda belli bir zamanda kabul görmüş genel anlayış (Zamana göre değişebilir.)

↳ Görelilik

- Ahlâk kurallarını toplum belirler. Kanun veya iktidar belirlemez

★ **Sözleşmeler** bir toplumda belli bir zamanda kabul gören genel ahlâk kurallarına aykırılık teşkil ediyorsa genel ahlâk kurallarına aykırılık teşkil eder

9 - Kamu Düzenine Aykırılık

Bu aykırılığı göğünlükla yargı takdir eder

10 - Kişilik Haklarına Aykırılık

Kişinin resmi, ismi vb. üzerindeki haklarını ihlal eden her türlü sözleşme batıldır.

- Bunu kişinin kendisinin yapması da geçerli sayılmaz.

★ **Telepce sözleşme** = Bir kişinin mecbur kaldığında kişilik haklarına aykırı yapılan sözleşmedir. Geçersizdir.

(8)

11- Başlangıçtaki Objektif İmkansızlık

Konusu imkansız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.

1- Fiili İmkansızlık = Maddi olarak bir sözleşmenin konusunun meydana gelmesi imkansızlaşmıştır.

- Cins borçlarında fiili imkansızlık olmaz.
(cins borçları telef olmaz.)
- Parça borçlarında fiili imkansızlık olur.

2- Hukuki İmkansızlık = O borcu ifa etmeye hukuk düzeni müsaade etmez.
Ör = İthalat yasasının gelmesi, Ambargo konması.

Bir başka ayırım:

1- Başlangıçtaki İmkansızlık = Daha sözleşme kurulmadan o sözleşme imkansız hale gelir.

↳ TBK m. 27

2- Sonraki İmkansızlık = Sözleşme yapıldıktan sonra ifası imkansız hale gelebilir.

- Kusurlu ise → TBK m. 112 vd
- Kusursuz ise → TBK m. 136 hükümleri uygulanır.

Bir başka ayırım:

1- Kusurlu İmkansızlık = Aslında borcun fiili ve hukuki olarak imkansız olduğu bilindiği halde sözleşme yapılması durumu.

2- Kusursuz İmkansızlık = Yapanın suçu olmadan borcu yerine getirmek sonradan imkansız hale gelir.

Bir başka ayırım:

1- Objektif İmkansızlık = Borcu yerine getirme herkes için imkansız hale gelir. Hiç kimse yerine getiremez.

- Taraflardan biri bunu bile bile yapmışsa karşı tarafın zararını tazminle yükümlüdür.

↳ TBK m. 27

- Kusursuz ise → TBK m. 136

2- Subjektif İmkansızlık = Sadere borçlu için imkansız hale gelir. Diğer kişiler yapabilir.

↳ TBK m. 112 ve devamı uygulanır.

* Kusursuz olduğunu ispatlayan yükümlü olmaz.

Özetle:

Kesin Geçersizlik Sebepleri:

- 1- Ehliyetsizlik
- 2- Şekle Aykırılık (Geçerlilik şartı olarak şekil)
- 3- Muvazaaa
- 4- Kanuna karşı Hile
- 5- Latife Beyanı (Lacondi Causa)
- 6- Zihni kayıt (Reservatio Mentalis)
- 7- İmredici Hukuk Kurallarına Aykırılık
- 8- Ahâka Aykırılık
- 9- Kamu Düzenine Aykırılık
- 10- Kişilik Haklarına Aykırılık
- 11- Başlangıçtaki Objektif İmkansızlık

İPTAL EDİLEBİLİR İŞLEMLER

Kısmi butlan iki türüdür:

- Ya sözleşmeden geçersiz kısım çıkarılır.
- Ya da kanuni sınırı aşan kısım kanuni hadde indirilir.

iptal edilebilir işlemler = kanun koyucu işlemdeki sakatlığı hakimin kendiliğinden dikkate almasının gerekmediğini ama tarafların dile getirmesi halinde dikkate alınacağını belirtir.

★ Kısaça hakim re'sen dikkate almaz. Tarafların dile getirmesi gerekir.

★ İptal edilebilir işlemler belli bir süreye tabidir.

irade sakatlığı halleri:

a) Yanılma (Hata / Error)

b) Aldatma (Tlile / Faus)

c) Korkutma (ikrah)

- Aşırı yararlanma (Gabin)

- İşlemdeki eksiklik

irade sakatlığı = içteki iradenin dışarı yansıyan halinin istenmeden, arzulanmadan farklı olması, tutarsızlık, sakatlık doğurması.

A = Yanılma (Hata) =

• Errare humanum est (Hata insan içindir)

• Peservare diablocum (İsrar etmek şeytana özgüdür)

- Bir hukuk düzeninin hatayı dikkate almaması düzenlenmez.

↳ TBK m.30

Borçlar hukukunda satk = kişiyi bir hukuki işlemi yapmaya sevk eden düşünce.

↳ TBK m.32 ve devamı

* Tarafı hataya düşüren durumun da kabul edilebilir olmasıdır.

* Yanılan taraf tazminat ile yükümlü kılınabilir.
(Dürüstlük kuralları çerçevesinde)

→ TBK m. 35

B = Aldatma (Hile) =

→ TBK m. 36

C) = Korkutma (İkrah) = İrade baskı altında olduğu için istemeden farklı beyanda bulunulur.

* İradeyi sakatlayan bir sebeptir.

* İrade ile beyan arasındaki uyumsuzluk 3. bir şahsın manevi baskısından kaynaklanır.

Zorlama = maddi bir cebir vardır ve irade hiç yoktur.
Zorlama da korkutma gibi hükümsüzdür.

→ TBK m. 37, 38

* Korkutmanın geçerli olabilmesi için içerisinin elverişli olması gerekir ve korkutan tarafın da subjektif durumu önemlidir.

* Korkutmanın konusunun objektif olarak elverişli olması gerekir korkutanın da subjektif durumuna bakılır.

* Aynı zamanda muhatapların kişiliğine ve ne ile korkutulduğuna da bakılmalıdır.

* Korkutan bazen sözleşendir bazen de 3. bir kişidir.

* Korkutulan kişi kendisini 3. bir kişinin korkuttuğunu ispatlayabilirse sözleşme ile bağlı kalmaz.
Ama bunu ispatlayamazsa ancak tazminat ödemekle (sözleştiği tarafa) sözleşmeden ayrılabilir.

Örnek Yargıtay kararı: Bir adam esini boşanma ile tehdit ederek (korkutarak) eşinin arabasını kendisine vermesini istemiştir. Kadın da bağış olarak arabayı vermek durumunda kalmıştır. Buna rağmen adam esini boşamıştır. Bunun üzerine kadın adama dava açmıştır ve arabasını geri istemiştir. Bu somut olayda Yargıtay kadını haklı bulmuştur.

* Her ne kadar hukuka uygun görünse de tehdit ile dahi bir menfaat elde edilmişse bu da korkutma sayılır.

* Tehdit edene maddi ve manevi tazminat hakları mevcuttur.

* Hile, tehdit, yanıltma, aldatma gibi durumlar her türlü delil ile ispatlanabilir.

* Gizli yollarla elde edilen deliller hukuka aykırı bir davranıştır. Delil olarak kabul edilemez.

→ TBK m. 39

↳ (Aldatmayı öğrenme süresi karine olarak kabul edilir ve aksi ispat edilebilir.)

Aşırı Yararlanma (Gabin)

→ TBK m. 28

* Aşırı yararlanma olması için 2 unsur var:
 ↳ Objektif unsur
 ↳ Subjektif unsur

Objektif unsur = Edimler arasındaki açık oransızlıktır.

Subjektif unsur =
 1 = Zorda kalma (Müzayaka)
 2 = Düşüncesizlik (Hiffet)
 3 = Deneyimsizlik (Tecrubesizlik)

* Objektif unsur subjektif unsurlardan biriyle birleşmelidir.

* Roma Hukuku'nda gabin = Laesio Enormis

→ (Aşırı yararlanma)

* Codex'te yer alan bazı imparator emirnamelerinde düzenlenmiştir.

* Bu yolla yapılan işlemlerin iptal edilebileceğinden bahsetmişlerdir.

* Sözleşmenin bğgürlüğü sözleşmenin adaletine fedq edilmemelidir.

12

* Her ne kadar hukuka uygun görülmüşse de tehdit ile alın bir menfaat elde edilmişse bu da korkutma sayılır.

* Tehdit edene maddi ve manevi tazminat hakları mevcuttur.

* Hile, tehdit, yanıltma, aldatma gibi durumlar her türlü delil ile ispatlanabilir.

* Tehdit edene karşı açılacak maddi ve manevi tazminat hakları mevcut
→ TSK m.39

→ (Aldatmayı öğrenme süresi karine olarak kabul edilir ve aksi ispat edilebilir.)

* Objektif unsur subjektif unsurlardan biriyle birleşmelidir.

* Roma Hukuku'nda gabin = Laesio Enormis

(Asırı yararlanma)
Sözleşmenin adaleti, sözleşmenin özgürlüğüne feda edilmemelidir.

* Codex'te yer alan bazı İmparator emirnamelerinde bahsetmişlerdir.

* Sözleşmenin özgürlüğü sözleşmenin adaletine feda edilmemelidir.

• Açık oransızlık = Roma'da ölüm %50 olarak belirlenmiştir. Yargıtay da bazı kararlarında böyle bir yölenimdedir. Burada ise genel olarak hakim takdir yetkisine bırakılmıştır. (Türk - İsviçre hukuku)

Subjektif unsur =

1 = Zorda kalma (müzayaka) = Ekonomik olarak dara düşen biri önü değerin çok çok altında bir fiyata satabilir.

* Açık arttırmada müzayaka ve gabin yoktur. (usulüne uygun yapılmış ise)

→ Bundan istifade edilerek bir hukuki işlem yapılırsa mağdur taraf daha sonra (Zorda kalma durumu bitince) dava açarak aradaki oransızlığın giderilmesini veya sözleşmenin iptalini isteyebilir.

2 = Düşüncesizlik (Hiffet) = Karakterde hafiflik vardır. Bu gibi kişilerden istifade edilerek açık oransızlığa neden olunabilir.

* Düşüncesizlik karşı tarafa ahkısızlık hakkı vermez.

* Düşüncesizlik karakterdeki zaafiyettir.

3 = Deneyimsizlik (Tecrubesizlik) = Bilgideki zaafiyettir, bilgideki eksiklikler.

* Deneyimsiz görmez, düşüncesiz görmek bile istemez.

TTK m. 18 → (Tacirin basiretli davranma yükümlüğü)

→ Tacir bir kişi düşüncesiz ve deneyimsiz davranamaz.

* Ticarete gabin sadece objektif unsur ile Zorda kalma unsurunun birleşmesiyle olabilir.

→ Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.

* Zor durumda kalmada bu durumun ortadan kalktığı 1 yıl ile 5 yıl arasında kişi hakkını kullanabilir.

(14)

* İşlemdaki eksiklik sınırlı ehliyetliler için yasal temsilcinin izin vermesidir.

Sözleşmenin içerdigi hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak bu hükümler dmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur.

→ kısmi geçersizlik

→ TTK m. 1530

Alacağın Devri Ve Borcun Nakli

Alacağın Devri:

- * Bazen ihtiyaçlar bir alacağın başka birine devrini gerektirebilir.
- * Alacaklinin bir başkasına borçlu olması durumunda gerçekleşebilir. (Alacağın devri)
- * Alacaklinin vadesi gelmemiş alacağı bir başkasından (3. kişi) daha düşük bir ücret karşılığı almasıyla gerçekleşebilir. (Alacağın asıl alacağı 3. kişiye devredilmiş olur.)
- * Alacaklinin işlemlerle uğraşmak istememesi nedeniyle tahsil amaçlı temlik yoluyla da yapılabilir.
- * Roma'da borç ilişkisi alacaklıyla borçluyu birbirine bağlayan bir zincir olarak görülmüştür.
- ↳ Ve bu borç ilişkisine 3. bir kişinin dahil olmasını uygun görmemişlerdir.
- * Alacağın devrini ve temlik uygun görmemişlerdir.
- * İşarece alacağın devri sözleşmeden kaynaklanan haklardan birinin bir başkasına (3. kişi) verilmesidir.

Roma'da :

→ **Aktif Havale Hükümleri** = Havale yapıyla alacak yeni alacaklıya havale edilmiştir.

* Havalede alacağı, havale eden her zaman iptal edebilir.

* Tarafların öne süreceği her türlü iddia ve savunma geçmişe etkisini sürdürür.

* Her türlü def'i (kisisel nitelikli olanlar hariç) ileri sürülebilir.

→ **Yani:** Eski alacaklı nezdinde var olan teminatlar yeni alacaklı için de vardır.

→ **Novatio (Borçun Yenilenmesi)** = Bir borcun içeriğinin (konusunun) veya taraflarının yenilenmesidir.

* Eski borç ilişkisinin yerine yeni bir borç ilişkisi gelir.

* Eski borca ait bütün iddia ve savunmalar son bulur.

* Alacağın devrinin amaçlanan etkisi kalmaz.

Türk Hukukunda :

→ TBK m. 183 vd.

* Borç ilişkisinde alacağın temlikî işin niteliği, sözleşme veya kanun engel olmadıkça temlik edilebilir.

Temlike engeller :

1= Kanun = Sadece TBK değil diğer kanunlarımız da geçerli.

* Kanun bazen bazı alacakların temlikini yasaklayabilir.
(borç alınan esya gibi)

2= İşin niteliği (işin mahiyeti) = Misal, nafaka alacaklarının temlikî caiz değildir. Fakat birikmiş nafaka " temlikî " sayılabilir.

3= Sözleşme = Sözleşme ile temlik yasaklanabilir.
↳ Manevi tasminatlarda da " "

→ TBK m. 25/4

* Alacağın temlik edilebilmesi için borçlunun rızasına gerek yoktur. Haber vermek de zorunlu değildir. Ancak haber verilmesinde fayda vardır.

→ TBK m. 184 → (Yazılı şekil)

→ TBK m. 188 → Borçluya ait savunmalar.

→ TBK m. 189 → Öncelik hakları ve bağlı hakların geçişi

* Muaccel = Vadesi gelmiş borç.

* Möaccel = " henüz gelmemiş borç.

3. İmtiyazlı olduğu bildirilen alacaklar öncelikli haklardır, sırada ödenir.

* 4. sırada adi alacaklar vardır. (Sıradan alacaklar)

- Öncelikli alacak = imtiyazlı alacak

Bağlı haklar = imtiyazlı alacığa bağlı haklar

→ TBK m. 190 → Senet ve belgelerin teslimi ve bilgi verilmesi

* Vadesi geçmiş borçlar da devir edilebilir.

→ TBK m. 191 → Garanti

* Bir alacak ivaazlı ya da ivaazsız olarak devredilebilir.

ivaazsız devir = karşılıksız verilir

ivaazlı " = karşılığında bir alacak alınır. (Borçun devrinde)

* Bir devir karşılıksız (ivaazsız) yapılmışsa borcu alan sorumsuzdur.

↳ Ama borcu veren bunu kasten yapılmışsa (dönüştürme aykırı olarak) borcu alan dava açabilir.

* Temlik anında temlik karşılıksız yapılmışsa temlik eden ödeme gücünden sorumlu değildir.

↳ İvaazlı (karşılıklı) ise sorumludur. Çünkü temlik eden ödeme gücünü ve alacağın var olduğunu (sorumluluğunu) garanti etmiş sayılır.

Borçun Nakli (Üstlenilmesi):

A = Alacaklı

B₁ = Borçlu

B₁ ile B₂

Arasında borçun iç üstlenilmesi mevcuttur.

→ Alacaklıyı (A'yı) bağlamaz. Kabul etmek zorunda değildir. (Bu borç ilişkisini yani iç yüklenimi)

* Gerçek manada borcu nakleden sözleşme A ile B₂ arasında borçun dış yüklenilmesidir.

→ Eski borçlu devreden çıkar. Yeni borçlu B₂'dir.

→ TBK m. 195 → İç üstleme söz.

→ Alacaklı rıza göstermezse gerçek borçlunun devreden çıkması söz konusu olmaz.

→ TBK m. 196 → Dış üstleme söz.

* Çekince = ihtirazi kayıt

→ Çekince ileri sürülmemişse kabul edilmiş sayılır. (Örtülü irade açıklaması)

→ TBK m. 198

→ Örneğin kefil olma durumunda borçlu borcunu devrederse kefil sorumlu tutulamaz.

* Kefalette ve rehinde yazılı rıza verilmemişse sorumluluk aranmaz.

→ TBK m. 199 → Savunmalar

→ TBK m. 201 → Borca katılma

→ Örneğin: A, B₂'nin borçlu olmasını kabul ederek B₂'nin borcunu ödemediği takdirde B₁'in de onunla beraber müteselsilen sorumlu olacağını kabul edebilir.

* Borcu ödemek zorunda kalan kefil alacaklının halefi olur.

Bir borç nerede ifa edilmelidir?

- 1= Edimin niteliği belirleyebilir.
- 2= Sözleşmede borcun nerede ifa edileceği taraflarca belirlenebilir.
- 3= " özel olarak yer kararlaştırılmamışsa devreye kanundaki yedek hukuk kuralları girer.

↳ TBK m. 89 (ifa yeri)

- * Para borçlarında ifa yeri alacaklının yerleşim yeridir.
- * Alacaklının yerleşim yeri değiştiğinde borcunun alacaklının yeni yerleşim yerinde borcu öderken masraf etmesi gerekmişse alacaklı masrafı karşılamalıdır.
- * Tüketim ödencü sözleşmelerinde kabul gören görüş gerektirir. ödencü verenin yerleşim yerinde ifasını.

(kara Akdi)

↳ (istisnadır)

Bir borç ne zaman ifa edilmelidir?

- 1= Edimin niteliğine göre belirlenebilir.
- 2= Sözleşmede taraflarca kararlaştırılabilir.
- 3= Varsa özel kanun hükümleri uygulanabilir.

↳ TBK m. 90 (ifa zamanı)

- * Her borç doğumu anında muaccel olur.

→ TBK m. 392 → (6 hafta delayı.)

Borçlu borcunu kararlaştırılan zamandan daha önce ödemek isterse:

→ TBK m. 96 (Erken ifa)

- * İşin özelliğinden dolayı vaktinde ifa gerekebilir.
- * Sözleşmede veya kanunda aksine hüküm yoksa erken ifa eden taraf borcu erken ifa ettiği için indirim talep edemez.
- * Para borçlarında erken ödemede indirim yapmak adettendir. ↳ (faizle alınmışsa (bankadan vs.))

(20)

→ TBK m. 91, 92, 93 → Süreye bağlı borç
* Süreler hesaplanırken ilk gün hesaba katılmaz
→ TBK m. 97 → karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde ifa

* Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde bir tarafın karşı taraftan ifa istemesi için önce ya kendi ifasını yerine getirmesi ya da ifasını talep etmesi gerekir.

→ TBK m. 207/II

[Sözleşme / Adet / Kanun Hükümü]

Özel olarak (istisna) ifayı düzenler.

"Ödemezlik Def'i" = Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde borçlu kendi borcunu ifa etmemiş olmasına rağmen alacağını talep ediyorsa diğer borçlunun borcunu ifa etmekten kaçına bilmesidir.

Temerrüt

= Borcun ifasında gecikme yaşanmasıdır.

* Alacaklıdan kaynaklanıyorsa alacaklının temerrüdü, borçludan kaynaklanıyorsa borçlunun temerrüdü olarak adlandırılır.

→ TBK m. 106 → Alacaklının temerrüdü

Temerrüden alabilmesi için:

1= Borç muaccel olmalıdır.

2= Borç ifa edilebilir olmalıdır. ifası mümkün olmalıdır (fıken " hakkı olmalı.)

3= Borcun ifası alacaklıya, usulüne uygun biçimde teklif edilmiş olmalıdır.

(20)

- TBK m. 91, 92, 93 → Süreye bağlı borç
- * Süreler hesaplanırken ilk gün hesaba katılmaz
- TBK m. 97 → karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde ifa
- * Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde bir tarafın karşı taraftan ifa istemesi için önce ya kendi ifasını yerine getirmesi ya da ifasını talep etmesi gerekir.

→ TBK m. 207/II

[Sözleşme / Adet / Kanun Hükmü]

Özel olarak (istisna) ifayı düzenler.

"Ödemezik Def'i" = Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde borçlu kendi borcunu ifa etmemiş olmasına rağmen alacağını talep ediyorsa diğer borçlunun borcunu ifa etmekten kaçına bilmesidir.

★ Yapılan ifa teklifinin usulüne uygun olabilmesi için ifanın gerçek olması gerekir. (Borçlunun ifayı yerine getirebilecek durumda olması gerekir.)

★ Yapılan teklifin kanunun usulüne de uygun olması gerekir.

★ İfa tarafının da usulüne uygun olması gerekir.

★ Borçlu yapması gereken fiilleri yapmamışsa alacaklı temerrüde düşmez.

★ Sözleşmelerdeki özel koşulların da yerine getirilmesi şarttır.

★ Alacaklı alacağın tamamını istemekte haklıdır.

→ TBK m. 84 → kısmen ifa

★ Alacaklı kısmi ifayı kabul etmek zorunda değildir.

★ Alacaklının temerrüde düşebilmesi için, kendisine yapılan ifa teklifini haklı bir sebep olmaksızın reddetmiş olması gerekir.

Alacaklı temerrüde düşerse:

1= Borçlunun sorumluluğu hafifler. Borçlu hafif ihmallerinden sorumlu olmayacaktır.

→ TBK m. 114 → Sorumluluğun ve giderim borcunun kapsamı

2= Temerrüt gerçekleştikten sonra ortaya çıkan masraflar alacaklıya aittir.

★ Yekâletsiz iş görme veya sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre istenebilir.

3= Borçlunun temerrüdü son bulur. Aynı anda iki temerrüt gerçekleşmez.

4= Borçlu faizlerden kurtulur. (Alacaklının temerrüde düşmesinden sonraki faizlerden.)

★ Akdi faizlerden de temerrüt faizlerinden de kurtulur.

5= Hasar alacaklıya geçer. Hasar = Tarafların kusuru olmaksızın bir borcun yok olması.

→ TBK m. 208 → Yarar ve hasar.

★ Roma'da hasar alıcıya ait kabul edilmiştir.

6 = Alacaklı temerrüde düşerse ödemesizlik def'ini ileri sürme hakkı kalma

Alacaklı temerrüde düşerse borçlu ne yapacaktır?

→ TBK m. 107 → tevdi hakkı.

* Alacaklının temerrüde düşmesiyle borçlu borcundan kurtulmaz.

1 = Borcun konusu "verme" ise borçlu mahkemeye başvuracak.

* Çabuk bozulabilir veya değeri çabuk düşen bir malın tevdi edilmesinde hakimden izin alınarak o mal satılır ve parasıyla tevdi edilir.

↳ kural olarak açık artırma ile satış yapılır. Bazı hallerde pazarlıkla satışa da imkan tanınabilir.

* Tevdi borcun konusu olan şeyin alacaklıdan başkasına teslimidir. Borçlu tevdi için zorunlu değildir. Tevdi ancak tasnabilir veya teslimi mümkün ürünler için geçerli olur.

* Roma'da tevdi, depozito olarak görülmüştür.

2 = Borcun konusu "yapma" ise tevdi ve satma olmaz. Bu durumda sözleşmeden dönülebilir. (İlk hale dönülebilir.) (Sözleşmeden dönme geçmişe etkilidir. Oysa fesih geleceğe yöneliktir.)

* Temerrüdün gerçekleşmesi için kusur gerekli değildir. (Bizim hukukumuzda)

↳ Roma'da kusur şart olarak görülmüştür.

6= Alacaklı temerrüde düşerse ödemeslik def'ini
ileri sürme hakkı kalma

Alacaklı temerrüde düşerse borçlu ne yapacaktır?

→ TBK m. 107 → tevdi hakkı.

* Alacaklının temerrüde düşmesiyle borçlu borcundan kurtulmaz.

1= Borcun konusu "verme" ise borçlu mahkemeye başvuracak.

* Gabuk bozulabilir veya değeri gabuk düşen bir malın tevdi edilmesinde hakimden izin alınarak o mal satılır ve parasıyla tevdi edilir.

↳ Kural olarak açık artırmayla satış yapılır. Bazı hallerde pazarlıkla satışa da imkan tanınabilir.

* Tevdi borcun konusu olan şeyin alacaklıdan başkasına teslimidir. Borçlu tevdi için 2-bronlu değildir. Tevdi ancak taşınabilir veya teslimi mümkün ürünler için geçerli olur.

* Roma'da tevdi, depozito olarak görülmüştür.

2= Borcun konusu "yapma" ise tevdi ve satma olmaz. Bu durumda sözleşmeden dönülebilir. (İlk hale dönülebilir.) (Sözleşmeden dönme geçmişe etkilidir. Oysa fesih geleceğe yöneliktir.)

* Temerrüdün gerçekleşmesi için kusur gerekli değildir. (Bizim hukukumuzda)

↳ Roma'da kusur şartı olarak görülmüştür.

Borçlunun Temerrüdü:

→ TBK m. 117 → Borçlunun temerrüdü

* Sözleşmede borcun ifa tarihi belirtilmişse, alacaklının ihtarda bulunmasına gerek yoktur.

↳ Dies interpellat pro homine = Tarih insan yerine ihtarda bulunur.

* Süre belirlenmemişse borçluya ihtarda bulunulur ve ihtarda rağmen borç yerine getirilmezse borçlu temerrüde düşer.

(24)

* kişi tedbir almadıkça mücbir sebep bahanesiyle durumdan kurtulmaz.

↳ İhmalardan dolayı bahane öne sürülemez.

* Beklenmedik olay mücbir sebep kadar ağır değildir. Ama ikisi de sorumluluktan kurtarır.

* Temerrüde düşen borçlu beklenmedik olaylardan sorumludur. Ama mücbir sebeplerden sorumlu değildir.

→ TBK md. 119 / II

• Temerrüdün para borçlarındaki sonuçları :

- Faiz

• Akdi faiz (sözleşmesel faiz) = Hukuki ilişkiden kaynaklı ve taraflarınca kararlaştırılmış faiz.

* Yasal (kanuni) faiz de taraflarınca sözleşmede kararlaştırılmamış olan ve yasa ile belirlenen faizdir.

• Temerrüt faizi = Para borcunu vadesinde ödemeyen borçlunun ödemesi gereken bedeldir.

• Adi faiz (Olagan faiz) = Ticari işler dışındaki faiz

• Ticari faiz = Ticari işlerde uygulanan faiz.

↳ Kararlaştırılmamışsa bile ödenmek zorundadır.

→ TBK md. 387, 388

↳ Adi işlerde bir faizin istenebilmesi için mutlaka faizin kararlaştırılmış olması lazımdır.

→ TBK md. 88 / II → $9\% + 4,5\%$ maksimum = $13,5\%$

* Adi işlerde faiz oranı olarak = 9%

→ TBK md. 120 / II → $9\% + 9\%$ maksimum = 18%

* Temerrüt faizi olarak = 9%

→ TBK md. 120 / III

Ticari işlerde uygulanan faiz =

→ TTK md. 8 → Ticari işlerde faiz serbestçe kararlaştırılabilir.

↳ TBK md. 88 / II ve 120 / II uygulanmaz.

* 3095 sayılı kanun = Kanuni faiz ve temerrüt faizine ilişkin kanundur. Tarafların akdi faiz ve temerrüt faizi oranlarını belirlemedikleri (ya da sözleşme ile aksi kararlaştırılmadığı) hallerde uygulanacak faiz oranlarını düzenlemektedir.

* Faiz oranı TCMB tarafından bir önceki yılın aralık ayına ait kısa vadeli avans faiz oranıdır.

Avans faiz oranı = TCMB'nin belirli aralıklarla değiştirdiği ve ticari işlemlerde uygulanan temerrüt faiz oranının göstergesi olan orandır.

* 2020 yılının kısa vadeli avans faiz oranı = %16,75

→ %120 faiz sözleşmeye yazılmış olursa çok yüksek olduğundan ahika aykırı olduğu kabul edilir.

→ TBK md. 27

→ Gabin (Aşırı yararlanma) → TBK md. 28

* Tacirler basiretli olmak zorundadır. Düşüncesizlik ve tecrubesizlik olmaz ama zorla kalma (müzayaka) olabilir.

→ TBK md. 18/II

* Para borçlarında zarar :

→ TBK md. 122 → Aşkın zarar (münzan zarar)

* Borçlunun bu zararı gidermekle yükümlü olabilmesi için 2 şart vardır:

1 = Faizin yetmediğini ispat etmelidir.

2 = Karşı taraf da kusur olmadığını ispatlayamamalı.

* 3095 sayılı kanun = Kanuni faiz ve temerrüt faizine ilişkin kanundur. Tarafların akdi faiz ve temerrüt faizi oranlarını belirlemedikleri (ya da sözleşme ile aksi kararlaştırılmadığı) hallerde uygulanacak faiz oranlarını düzenlemektedir.

* Faiz oranı TCMB tarafından bir önceki yılın aralık ayına ait kısa vadeli avans faiz oranıdır.

Avans faiz oranı = TCMB'nin belirli aralıklarla değiştirdiği ve ticari işlemlerde uygulanan temerrüt faiz oranının göstergesi olan oranıdır.

* 2020 yılının kısa vadeli avans faiz oranı = %16,75

→ %120 faiz sözleşmeye yazılmış olursa çok yüksek olduğundan ahlaka aykırı olduğu kabul edilir.

→ TBK md. 27

→ Gabih (Aşırı yararlanma) → TBK md. 28

* Tacirler basiretli olmak zorundadır. Düşüncesizlik ve tecrubesizlik olma ama zorla kalma (müzayaka) olabilir.

→ TBK md. 18/II

* Para borçlarında zarar :

→ TBK md. 122 → Aşkın zarar (müzam zarar)

* Borçlunun bu zararı gidermekle yükümlü olabilmesi için 2 şart vardır:

1 = Faizin yetmediğini ispat etmelidir.

2 = Karşı taraf da kusur olmadığını ispatlayamamalı.

• Karşılıklı Borç Yükleyen Sözleşmelerdeki Sonuçlar:

* Sözleşmenin her iki tarafı da hem alacaklı hem de borçludur.

Ör = Hizmet söz., eser söz.

* Temerrüdün gerçekleşmesiyle birlikte borçluyu süre verilebilir.

→ TBK md. 124 → Süre verilmesini gerektirmeyen durumlar

* Borçlunun temerrüde düşmesinde bu borcun ifasının alacaklı için artık bir yarar sağlamıyorsa süre vermeye gerek yoktur.

* Borcun ifasının artık yerine getirilemeyeceği durumu ortaya çıkmışsa süre vermeye gerek yoktur.

- * Kusurun nedeninin anlaşılması için çalışılmıştır. (Roma)
- * Hakkaniyet gereği bir kişinin kusuru olmasa bile sorumlu tutulacağı kabul edilir.
- * Özen yükümlülüğüne aykırı davranışlarda da kusur olmasa bile sorumluluk olabilir.
- * Tehlikeli işlerden istifade edenler işin külfetini de karşılamak zorundadırlar.

→ TBK md. 65 → Hakkaniyet sorumluluğu

→ TBK md. 49/4.I

Hukuka aykırılık + Zarar + kusur + Eylem ile sonuç arasında sebep sonuç ilişkisi

Haksız fiil sorumluluğu için gerekli olanlar

- * Ayırım gücüne sahip olmayanlar normal zamanlarda fiillerinden sorumlu olmazlar. Ancak hakkaniyet gerek- tiriyorsa hakim sorumluluğuna hükmedebilir.

Özen yükümlülüğü:

→ TBK md. 66 → Adam çalıştırmanın sorumluluğu

↳ Adam çalıştırmanın, işe aldığı kişinin kötü davranışlarda bulunabilecek bir kişi olmaması için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

- * İşverenin işe alırken, seçerken, emir ve talimat verirken denetlerken özenli davranması gerekir.

- * Özenli davranmamışsa işe alınanın 3. kişilere vermiş olduğu zararlardan sorumludur.

→ TBK md. 68, 67 → Hayvan bulunduranın sorumluluğu

↳ Hayvanın niteliğine bakılmaksızın hayvanı elinde bulunduran kişiler sorumludurlar.

- * Pazminat davası açılabilir zarar gören taraftan.

- * Eğer hayvan kıskırılmışsa (bir başka kişi tarafından) o kişiye rücu (dönme) edilebilir. (Hayvanı elinde bulunduran kıskırtan kişiye rücu edilir.)

(28)

* Hayvanı elinde bulunduran kişi gerekli önlemleri aldığını ve gerekli özeni gösterdiğini ispatlarsa sorumluluktan kurtulur.

* Hayvan başkasının taşınmazına girmişse taşınmaz sahibi hayvana el koyabilir ve zarar giderilmedikçe de hayvanı vermek zorunda değildir.

* Alıkoyma hakkı / Hapis hakkı

Satma hakkı vermez.

Satma hakkı verir.